

İKİNCİ DAİRE

GHORBANOV VE DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 28127/09)

KARAR

STRAZBURG

3 Aralık 2013

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabii olabilir

[İHOP'un notu: Bu karar [İHOP](#) için Veysel Eşsiz tarafından Türkçeye çevrilmiştir.]

Ghorbanov ve Diğerleri - Türkiye Davası'nda,*Başkan*

Guido Raimondi

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Peer Lorenzen,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Egidijus Kūris

ve Daire Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımlarıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), 12 Kasım 2013 tarihinde yapılan kapalı müzakereler sonrasında, aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın nedeni 19 Özbek vatandaşının, Anvar Ghorbanov, Nasibeh Ghorbanov, Nadereh Ghorbanov, Omokolsoum Ghorbanov, Mohammad Ghorbanov, Ibrahim Ghorbanov, Ologhbeig Rahmanov, Tajkhan Rahmanov, Ameneh Rahmanov, Mohammadali Rahmanov, Maryam Rahmanov, Fatima Rahmanov, Zehra Rahmanov, Oktamjan Rahmanov, Sedaghat Rahmanov, Rahimeh Rahmanov, Marziyeh Rahmanov, Zaher Tordiev ve Maheireh Tordiev ("başvurucular") Mahkeme'ye 10 Nisan 2009 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine yaptıkları 28127/09 sayılı başvurudur.

2. Kendilerine adli yardım sağlanan başvuruçular İstanbul'da faaliyet gösteren avukatlar Sümeyye Nur Yılmaz ve Abdulhalim Yılmaz tarafından temsil edilmiştir. Türkiye hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. 24 Ağustos 2010 tarihinde başvuru kısmen kabul edilmez bulunmuş ve başvuruçuların müteaddit kere sınır dışı edilmeleri, bu hususta etkili bir iç hukuk yolunun bulunmaması, başvuruçuların özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının hukukiliği, alıkonulma nedenlerine ilişkin olarak en kısa sürede bilgilendirme hakları ve alıkonulmalarının yasaya uygunluğunun denetlenmesi için girişimde bulunma hakları konularındaki şikâyetleri Hükümete iletmiştir. Mahkeme ayrıca başvurunun kabul edilebilirliği ve esası hakkında aynı anda karar verilmesine karar vermiştir (Madde 29 § 1).

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvurucular dört ailenin üyeleridir. Anvar Ghorbanov ve Nasibeh Ghorbanov 1970 ve 1975 doğumludur ve evlidir. 1994, 1996, 2001 ve 2002 yıllarında doğan Nadereh Ghorbanov, Omokolsoum Ghorbanov, Mohammad Ghorbanov ve Ibrahim Ghorbanov da çocuklarıdır. Ologhbeig Rahmanov ve Tajkhan Rahmanov 1969 ve 1973 doğumludur ve evlidir. Sırasıyla 1996, 1998, 2003, 2008 ve 2008 yıllarında doğan Ameneh Rahmanov, Mohammadali Rahmanov, Maryam Rahmanov, Fatima Rahmanov and Zehra Rahmanov ise çocuklarıdır. Oktamjan Rahmanov ve Sedaghat Rahmanov 1973 ve 1978 doğumludur ve evlidir. Sırasıyla 1998 ve 2000 yıllarında doğan Rahimeh Rahmanov ve Marziyeh Rahmanov da çocuklarıdır. Zaher Tordiev ve Maheireh Tordiev evlidir ve sırasıyla 1980 ve 1993 doğumludur. Maheireh Tordiev de Ologhbeig Rahmanov ve Tajkhan Rahmanov'un kızıdır.

5. Başvurucular hâlihazırda Türkiye'de gizli bir şekilde yaşamaktadır.

6. Başvurucuların anlatımlarına göre, başvurucular, İslam'ı takip edenler kişiler üzerinde artan devlet baskısı neticesinde Özbekistan'dan ayrılmaya karar vermeden önce Andican'da yaşamaktaydılar. Başvurucuların, dinini yaşayan aile üyeleri, arkadaşları ve akrabaları Özbek makamlarınca sorgulanmış, hapse atılmış ve hatta öldürülmüşlerdir. Dosyada bulunan belgeler sekiz yetişkin başvurucudan yedisi hakkında Özbekistan'da anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etmekten ötürü ceza yargılamalarının devam ettiğini göstermektedir.

7. Dört aile, bilinmeyen tarihlerde, ayrı olarak Özbekistan'dan ayrılmış ve daha sonra 1997 yılında Tacikistan'da tekrar bir araya gelmişlerdir. Aileler daha sonra Afganistan, Pakistan ve İran'a gitmiştir. İran'da buldukları esnada ilk olarak, 2001 senesinde dek üç yıl ikamet ettikleri Zahedan'a yerleşmişlerdir. Bu süre zarfında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne ("BMMYK") mülteci statüsü almak için başvuruda bulunmuşlardır.

8. Başvurucular, Ağustos 2005 tarihinde Tahran'a gitmiş ve yabancılar şubesine müracaat etmişlerdir. Bir mülteci kampına yerleştirilen başvuruculara, yaklaşık altı ay sonra, BMMYK tarafından mülteci statüsü verilmiştir. Başvurucular mülteci kampındayken kendi çocuklarının da aralarında bulunduğu yaklaşık otuz mülteci çocuk için kampta bir okul kurulması talebinde bulunmuşlardır. Başvurucular bu taleplerinin İranlı yetkililer tarafından geri çevrildiğini ve Özbekistan'a sınır dışı edilmekle tehdit edildiklerini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular bu nedenle 21 Eylül 2007 tarihinde Türkiye'ye kaçmışlardır.

9. Başvurucular Türkiye'ye varmalarının ardından Van'da bulunan BMMYK ofisine müracaat etmişlerdir. 5 Ocak 2008 tarihinde (o tarihte henüz dünyaya gelmemiş olan Fatima Rahmanov ve Zehra Rahmanov dışındaki) tüm başvuruculara BMMYK mülteci belgesi verilmiştir. Başvurucular ayrıca Türk makamlarına da müracaat etmiş ve kendilerine sığınmacı kartı verilmiştir. Başvuruculara 24 Eylül 2008 tarihine kadar geçerli olan geçici ikamet izni de verilmiş ve haftada üç kez imzaya gelmeleri bildirilmiştir. Başvuruculara gıda yardımı yapılmıştır. Başvurucular evler kiralamış ve çocuklarını okula göndermişlerdir.

10. Başvurucular 12 Eylül 2008 tarihinde yetkililerin Van'da bulunan tüm Özbek sığınmacıları gıda ve kırtasiye yardımı dağıtımı yapılması için polis merkezine davet ettiğini ileri sürmüştür. Yardımları almaya giden ve aralarında başvurucuların da bulunduğu yaklaşık yirmi beş Özbek sığınmacı alıkonulmuştur. Aynı akşam polis memurları bir grup sığınmacıyı sınıra götürmüş ve İran'a zorla sınır dışı etmişlerdir. Hükümet başvurucuların polis merkezine gitmeleri için kandırıldıkları iddiasını reddetmiş, ancak başvurucuların aynı

gün İran'a sınır dışı edildiklerini teyit etmiştir. Hükümet tarafından sunulan ve iki polis memuru ile bir askeri görevli tarafından imzalanan bir belgede 12 Eylül 2008 tarihinde başvuruvarların da aralarında bulunduğu yirmi dokuz Özbek ve Afgan uyruklunun sınır dışı edildiği görölmektedir.

11. Başvuruvarlar bir hafta sonra yasadışı bir biçimde Türkiye'ye tekrar giriş yapmışlardır. Başvuruvarlar Van'a geri dönmüş ve 28 Eylül 2008 tarihinde iki sivil toplum örgütüyle ("STK") birlikte başvuruvarların gönderilmeleriyle ilgili olarak bir rapor yayınlayan Van Barosu'ndan yasal danışmanlık talep etmişlerdir.

12. 11 Ekim 2008 tarihinde polis memurları başvuruvarları evlerinden toplayarak polis merkezine götürmüştür. Başvuruvarlar aynı akşam bir kez daha İran'a sınır dışı edilmişlerdir.

13. Başvuruvarların anlatımlarına göre, İran-Türkiye sınırına yakın köyler arasında kış şartlarında on gün yürümek zorunda kalmışlardır. Başvuruvarlar akabinde kendilerini daha sonra Türkiye'ye sınır dışı etmeden önce iki gün alıkoyan İran jandarinasından yardım istemişlerdir.

14. Başvuruvarların sınır dışı edilmesi, çeşitli STK'ların ve BMMYK'nın yaptığı basın açıklamaları yoluyla ulusal ve uluslararası kamuoyunun dikkatine getirilmiştir. Benzer bir biçimde milletvekillerinden biri, Meclis'te bir basın açıklaması yayınlayarak başvuruvarların sınır dışı edilmesini ve Türkiye'deki mevcut mülteci koruma sistemini eleştirmiştir.

2. Başvuruvarların temsilcileri bilinmeyen bir tarihte, diğerlerinin yanı sıra, Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na, Van Valiliđi İnsan Hakları Komisyonu'na ve İçişleri Bakanlığı'na mektuplar göndermiştir.

3. 26 Kasım 2008 tarihinde Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı, başvuruvarların temsilcisine, İçişleri Bakanlığı'nın 11 Kasım 2008 tarihli mektubunda, başvuruvarların yürürlükte olan mevzuata uygun olarak güvenli üçüncü ülke olan İran'a sınır dışı edildiği bilgisini Meclis'e ilettiği yanıtını vermiştir.

4. Van Vali Yardımcısı, Van Valiliđi İnsan Hakları Komisyonu Başkanı sıfatıyla verdiği 22 Nisan 2009 tarihli yanıtında, başvuruvarların temsilcisine, başvuruvarların yürürlükte olan mevzuata uygun olarak İran'a sınır dışı edildiklerini ve başvuruvarların 2001 ve 2007 yılları arasında yaşadığı İran'ın güvenli üçüncü ülke olduğu yanıtını vermiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

5. Olayın meydana geldiği tarihteki ilgili iç hukuk ve uygulamaya ilişkin bilgiler *Abdolkhani ve Karimnia Türkiye Davası*'nda (no. 30471/08, §§ 29-43, ECHR2009-... (alıntılar)) bulunabilir.

HUKUK

I. AİHS'İN 3. ve 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

6. Başvuruvarlar herhangi bir sınır dışı kararı olmaksızın İran'a keyfi ve tekrarlanan bir biçimde sınır dışı edilmelerinin ve ilk sınır dışısının geçerli ikamet izinlerinin olduğu halde yapılmasının Sözleşme'nin 3. ve 13. maddeleri tarafından güvence altına alınmış haklarını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

20. Mahkeme başvuruvarların yukarıda yer verilen şikâyetlerinin yalnızca Sözleşme'nin 3. maddesi bağlamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir. 3. maddeye göre:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

A. Kabul edilebilirlik

21. Hükümet, başvurucuların Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca idari mahkemelere başvurabileceklerini ve bunu yapmış olmaları gerektiğini öne sürmüştür. Hükümet, Türkiye hukukuna göre, sınır dışı edilecek yabancıların, sınır dışı işleminin durdurulması ve idari kararların iptali talebiyle idari mahkemelere başvurabileceklerini savunmuştur. Mahkemeleri yürütmenin durdurulması talebini kabul etmesi durumunda, idari makamlar sınır dışı işlemlerini durduracaktır. Hükümet, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi çerçevesinde başvurucuların iç hukuk yollarını tüketmedikleri sonucuna varmıştır.

22. Başvurucular sundukları yanıtta sınır dışı edilmeden önce kendilerine herhangi bir kararın tebliğ edilmediğini yinelemiştir. Başvurucular ayrıca sınır dışı kararları kendilerine tebliğ edilmiş olsaydı bile, idari mahkemelere sınır dışı kararının iptaliyle ilgili yapılacak başvurucunun otomatik askıya alma etkisi olmadığını ve dolayısıyla etkin bir çare olmadığını öne sürmüştür.

23. Mahkeme, *Abdolkhani ve Karimnia* (bkz. yukarıda, 56-59 paragraflar) davasında davalı konumunda olan hükümet tarafından yapılan aynı itirazı inceleyip reddettiğini yineler. Mahkeme, söz konusu davada içtihatından ayrılmasını gerektirecek herhangi bir özel koşul bulunmadığı kanaatindedir. Mahkeme, dolayısıyla, Hükümetin itirazlarını reddeder.

7. Öte yandan Mahkeme, başvurucuların İran'a ilk sınır dışı edilmelerinin 12 Eylül 2008 tarihinde gerçekleştiğini kaydetmektedir. Başvurucuların haklarındaki sınır dışı kararına itiraz edebilecekleri etkili bir hukuk yolunun yokluğunda, Mahkeme, başvurucuların 12 Eylül 2008 tarihinde sınır dışı edilmeleriyle ilgili şikâyetlerinin süresi geçtikten sonra yapıldığından, Sözleşme'nin 35 § 1 ve 4. maddeleri uyarınca reddedilmesine karar vermiştir.

8. Mahkeme, başvurucuların 11 Ekim 2008 tarihindeki sınır dışı edilmeleriyle ilgili koşullara dair şikâyetlerinin ise Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça mesnetsiz olmadığını kaydeden Mahkeme, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsurunu bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas

9. Hükümet, başvurucuların Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından terör örgütü olarak tanımlanan Özbekistan İslam Hareketi adlı bir örgütün eski üyesi olduklarını öne sürmüştür. Haklarında verilen sınır dışı kararı kamu güvenliğinin ve ulusal güvenliğin korunması çerçevesinde verilmiştir. Hükümet ayrıca, başvurucuların 12 Eylül 2008 tarihinde üçüncü güvenli ülkeyle ilgili iç mevzuata uygun olarak Türkiye'ye gelmeden önce yedi yıl süreyle yaşadıkları yere sınır dışı edildiğini tekrarlamıştır. Ancak başvurucular Türkiye topraklarına yasa dışı olarak yeniden girmiş ve 11 Ekim 2008 tarihinde yeniden sınır dışı edilmişlerdir.

10. Başvurucular kendilerine sınır dışı kararı tebliğ edilmeksizin iki kez sınır dışı edildiklerini ve bu işlemlerin Türkiye hukukuna göre kanunsuz olduğunu öne sürmüştür. Başvurucular ayrıca Türk makamlarının İranlı yetkililerden başvurucuların İran'a kabul edileceklerine ilişkin herhangi bir güvence almadığını da ileri sürmüştür. Başvurucular İranlı yetkililere teslim edilmek yerine, doğrudan Türk polisi tarafından İran topraklarına sınır dışı edilmiştir. Bu hususlara ilaveten, İran'daki bölgenin iklimi soğuk ve karlıdır ve başvurucuların kalacak herhangi bir yerleri bulunmamaktadır. Başvurucular her iki sınır dışı olayında da hayatlarını kaybedecekleri korkusu ve umutsuzluğu yaşamış ve bu

durumun işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele eşliğine ulaştığını öne sürmüşlerdir.

11. Mahkeme, somut davada, 24 Ağustos 2010 tarihinde verdiği kısmi kararında başvuruçuların İran'dan Özbekistan'a sınır dışı edilme riski yaşadıklarına dair şikâyetini, başvuruçuların BMMYK tarafından tanınmış mülteciler olması ve Türkiye'ye gelmeden önce İran'da yaşamış olmaları nedeniyle açıkça mesnetsiz bulunduğunu hatırlamaktadır. Mahkeme, somut davanın tarafları arasında başvuruçuların 12 Eylül 2008 ve 11 Ekim 2008 tarihlerinde olmak üzere Türkiye'den İran'a iki kez sınır dışı edilmeleri konusunda herhangi bir görüş ayrılığı bulunmadığını kaydetmektedir. Ancak Mahkeme, başvuruçuların 12 Eylül 2008 tarihindeki sınır dışı edilmelerinin koşullarıyla ilgili şikâyetlerini, süresi geçtikten sonra yapmaları nedeniyle (bkz. yukarıda 24. paragraf) kabul edilemez bulmuştur. Dolayısıyla Mahkeme'nin incelemesi, başvuruçuların 11 Ekim 2008 tarihinde Türkiye'den İran'a sınır dışı edilmelerindeki koşulların Sözleşme'nin 3. Maddesinin ihlalini teşkil edip etmediği tespit etmekle sınırlandırılacaktır.

12. Mahkeme, bu itibarla, kötü muamelenin Sözleşme'nin 3. Maddesi kapsamına girecekse asgari bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerekliliğini hatırlamaktadır. Bu asgari düzeyin değerlendirmesi, eşyanın doğası gereği, görecelidir ve muamelenin niteliği ve bağlamı, işlemin şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel yahut zihinsel etkileri ve bazı koşullarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi olayın içinde bulunduğu bütün koşullara bağlıdır (bkz. *Kudła Polonya Davası* [GC], no. 30210/96, 91. paragraf, AİHM 2000-XI).

30. Muamelenin Mahkeme tarafından "insanlık dışı" olarak nitelendirilmesinin nedeni, diğer şeylerin yanı sıra, tasarlanmış olması, saatler boyunca fasıla verilmeksizin uygulanmış olması ve bedensel yaralanmaya ya da yoğun düzeyde fiziksel veya zihinsel acı çekilmesi neden olmasıdır (bkz. *Labita v. İtalya Davası* [GC], no. 26772/95, 120. paragraf, AİHM 2000-IV). Mağdurları küçük düşürebilecek, aşağılayacak ve fiziksel yahut ahlaki direncini kırarak düzeyde korku, ıstırap ve aşağılanma duygularını uyandırmayı amaçlayan ya da mağdurları iradelerine yahut vicdanlarına aykırı bir şekilde hareket etmelerine sürükleyen eylemler ise "küçük düşürücü" muamele olarak nitelendirilmektedir (bkz. *Jalloh Almanya Davası* [GC], no. 54810/00, 68. paragraf, AİHM 2006-IX). Bu bağlamda, böylesi bir muamelenin mağduru küçük düşürme yahut aşağılama niyeti taşıyıp taşımadığı sorusu dikkate alınması gereken bir unsurdur. Bu tür bir amacın olmaması, doğrudan 3. madde ihlali olmadığına ilişkin bir karara varılacağı anlamı da gelmemektedir (bkz. *Peers Yunanistan Davası*, no. 28524/95, 67, 68 ve 74. paragraflar, AİHM 2001-III, ve *Kalashnikov Rusya Davası*, no. 47095/99, 95. paragraf, AİHM 2002-VI).

31. Mevcut davanın koşullarına dönülecek olursa, Mahkeme, başvuruçuların hem İran'da hem de Türkiye'de BMMYK tarafından mülteci olarak tanındıklarını ve 12 Eylül 2008 tarihinde gerçekleşen ilk sınır dışı olayında Türkiye'de geçerli ikamet iznine sahip olduklarını kaydetmektedir.

32. Mahkeme, ayrıca, Hükümet'ten sınır dışı etme işleminden önce İran'ın başvuruçuların kabul edileceğine ilişkin güvence verip vermediğini, başvuruçuların haklarında sınır dışı kararı olup olmadığını ve başvuruçuların böyle bir sınır dışı kararına ilişkin bilgilendirilip bilgilendirilmediğine yanıtlamasını açıkça talep ettiğini kaydetmektedir. Mahkeme, Hükümet'ten sınır dışı kararı ile sınır dışı işleminin tebliğ edildiğine dair belgelerin nüshaları da istenmiş; ancak Hükümet Mahkeme'nin bu talebini yerine getirmemiştir. Hükümet Mahkeme'nin yukarıda yer verilen sorularına da yanıt vermemiştir ve başvuruçulara sınır dışı kararının tebliğ edildiğini gösterir resmi bir belge dava dosyasında bulunmamaktadır. Benzer bir biçimde, başvuruçuların 11 Ekim 2008 tarihinde İran makamlarına teslim edildiğine ya da başvuruçuların İran'a kabul edebileceklerine ilişkin güvencenin alındığına dair herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Tüm bu hususlar Mahkeme'yi, BMMYK tarafından mülteci olarak tanınan başvuruçuların, Avrupa Konseyi

üyesi olmayan bir ülke olan İran'a hukuka aykırı sınır dışı işlemine karşı güvencelerin sağlandığı bir hukuki usul olmaksızın ve İranlı yetkililerden başvurucuların İran'a kabulüne ilişkin güvence alınmaksızın İran'a yasa dışı bir biçimde sınır dışı edildikleri sonucuna götürmektedir. Mahkeme, 11 Ekim 2008 tarihinde başvurucuların ülke dışına çıkarılmalarının Türk makamlar tarafından resmi kaydının bile yapılmamış olmasını özellikle şaşkınlıkla karşılamaktadır. Mahkeme, bu itibarla, Sözleşme'nin 3. Maddesinin mutlak niteliğini hatırlar. Ulusal makamların başvurucuların bir bölümünü milli güvenlik için bir tehdit olarak görmesi, başvurucuların bu koşullar altında sınır dışı edilmelerini haklı çıkaramaz (karşılaştırmalı olarak bkz, *mutatis mutandis*, *Saadi İtalya Davası* [GC], no. 37201/06, 138-39. paragraflar, AIHM 2008).

33. Bu hususlara ilaveten, Mahkeme, olayların yaşandığı tarihte on dokuz başvurucudan on ikisinin çocuk olduğunu gözlemlemektedir. Çocuklardan en büyüğü 2008 tarihinde 15 yaşındadır ve iki başvuru İran'a ilk sınır dışı edilme tarihinden birkaç ay önce doğmuştur (bkz. 4. paragraf). Başvurucular Türkiye'den zor kullanılarak çıkartılmış ve görünüşe göre yetkililer bu eylemlerini önceden tasarlayarak ve başvurucuların mülteci statülerine yahut çoğu çocuk olan ve Türkiye'de istikrarlı bir hayat süren başvurucuların kişisel durumlarına saygı göstermeksizin uygulamıştır. Mahkeme, gönderilme zamanına kadar olan koşulların, usul güvencelerinin yokluğunda sınır dışısını engelleyecek bir adımı atamadıkları ve çocuk ve bebekleriyle bilinmeyen bir bölgeye gönderildikleri için, yetişkin başvurucuların çaresizlik ve korku hissetmelerine yol açmış olacağı kanısındadır.

13. Dahası, başvurucular kış koşullarında ve kalacak bir yerleri olmaksızın İran'da yaklaşık on iki gün geçirmek durumunda kaldıklarını ifade etmiş ve Hükümet bu iddiaların gerçekliğine ilişkin herhangi bir itirazda bulunmamıştır.

14. Mahkeme, başvurucuların gönderilme şeklini göz önünde bulundurarak ve çoğunluğun yaşlarını dikkate alarak, başvurucuların 3. madde anlamında insanlık dışı muamele olarak sınıflandırılmaya yeterli bir ağırlıkta acı çekmiş oldukları sonucuna ulaşmaktadır.

Bu nedenlerle Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

15. Başvurucular, 12 Eylül 2008 ve 11 Ekim 2008 tarihlerinde sınır dışı edilmeden önce polis tarafından alıkonulmalarının hukuka aykırı olduğunu, sınır dışı işlemleri esnasında özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarına ilişkin nedenlerin kendilerine iletilmediğini ve söz konusu tutulmaya itiraz edebilecekleri herhangi bir yolun bulunmadığı belirterek Sözleşme'nin 5. maddesinin 1, 2 ve 4. fıkraları uyarınca şikâyette bulunmuşlardır.

A. Başvurucuların 12 Eylül 2008 tarihinde özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarına ilişkin iddiası

16. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1, 2 ve 4. fıkralarının 12 Eylül 2008 tarihinde ihlal edildiğinin iddia edildiğini; ancak başvurunun altı aydan daha uzun bir süre olan 10 Nisan 2009 tarihinde yapıldığını gözlemlemektedir.

17. Başvurucuların, 12 Eylül 2008 tarihinde gerçekleşen olaylarla ilgili olarak Sözleşme'nin 5. maddesinin 1, 2 ve 4. fıkraları uyarınca yaptıkları şikâyet süresi geçtikten sonra yapılmış ve dolayısıyla Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddeleri uyarınca reddedilmiştir (bkz. *M.B. ve Diğerleri Türkiye Davası*, no. 36009/08, 50 ve 51 paragraflar, 15 Haziran 2010).

B. Başvurucuların 11 Ekim 2008 tarihinde özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarına ilişkin iddiası

1. Kabul edilebilirlik

18. Başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi uyarınca açıkça mesnetsiz olmadığını kaydeden Mahkeme, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsurunu bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

2. Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlali iddiası

40. Hükümet, başvurucuların 11 Ekim 2008 tarihinde sınır dışı edildiklerini, ancak özgürlüklerinden yoksun bırakılmadıklarını öne sürmüştür.

41. Başvurucular 11 Ekim 2008 tarihinde özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları iddialarını yinelemiştir.

42. Mahkeme, aynı şikâyeti *Abdolkhani ve Karimnia* davasında (bkz. yukarıda 125-35 paragraflar) incelediğini hatırlatır. Söz konusu davada Mahkeme, sınır dışı amacıyla alıkonulma kararı verilmesine dair usulü belirleyen açık yasal hükümlerin yokluğunda başvurucuların alıkonulmalarının Sözleşme'nin 5. maddesi açısından "kanuna uygun" olmadığı kararını vermiştir.

43. Mahkeme, somut davada, başvurucuların 11 Ekim 2008 tarihinde sınır dışı edilmelerine ilişkin olarak taraflar arasında herhangi bir görüş ayrılığı bulunmadığını gözlemlemektedir. Başvurucuların İran'a sınır dışı edilmeden ulusal makamlar tarafından alıkonulmuş olmaları gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, yukarıda bahsedilen karardan ayrılmasını gerektirecek herhangi bir özel koşul bulunmadığı kanaatindedir. Başvurucuların alıkonulmasının kısa bir süre bir sürmüş olması gerçeği, alıkonulmanın kendisinin "kanuna aykırı" olduğunu değiştirmez.

Dolayısıyla Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

3. Sözleşme'nin 5 § 2 maddesinin ihlali iddiası

19. Hükümet bu hususa ilişkin olarak herhangi bir görüş sunmamıştır.

20. Başvurucular iddialarını tekrarlamıştır.

21. Mahkeme, Hükümet'ten başvurucuların alıkonulma nedenlerine ilişkin olarak bilgilendirilip bilgilendirilmediğine dair görüşlerini iletmesini ve yanıtlarını destekleyecek ilgi belgeleri sunmalarını açıkça talep ettiğini; ancak Hükümet'in bunu yapmadığını kaydetmektedir. Hükümet'ten herhangi bir yanıt gelmemesi, Mahkeme'yi, ulusal makamların, başvuruculara 11 Ekim 2008 tarihindeki alıkonulma nedenlerine ilişkin bilgilendirmediği sonucuna götürmektedir.

Dolayısıyla Sözleşme'nin 5 § 2 maddesi ihlal edilmiştir.

4. Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin ihlali edildiği iddiası

22. Hükümet bu hususa ilişkin olarak herhangi bir görüş sunmamıştır.

23. Başvurucular iddialarını tekrarlamıştır.

24. Mahkeme, başvurucuların 11 Ekim 2008 tarihinde İran'a sınır dışı edilmeden önce birkaç saat alıkonulduğunu gözlemlemiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin sona ermiş olan kısa süreli tutulmaların hukuka uygunluğunu incelemeye hizmet edecek başvuru yollarını incelemeyeceği yönündeki içtihadı ışığında, başvurucuların Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi çerçevesinde yapmış oldukları şikâyetin esasını belirlemeye gerek olmadığı kanısındadır (bkz. *M.B. ve Diğerleri Türkiye Davası*, 45. paragraf, ve *Slivenko Litvanya Davası* [GC], no. 48321/99, 158-159 paragraflar, AİHM 2003-X).

III. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

50. Sözleşmenin 41. Maddesine göre:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Maddi tazminat

51. Başvurucular 3,806.79 Euro maddi tazminat talep etmişlerdir. Başvurucular yakalandıkları sırada polisün tüm şahsi eşyalarına el koyduğunu ve paraları ile cep telefonlarını iade etmediğini iddia etmiştir. Başvurucular ayrıca İran’dayken insan kaçakçılarının fidye ödemek zorunda kaldıklarını öne sürmüştür.

52. Hükümet bu iddialara karşı çıkmıştır.

53. Mahkeme, başvurucuların tutuldukları sırada yukarıda bahsedilen eşyalara sahip olup olmadıkları veya insan kaçakçılarının herhangi bir ödeme yapıp yapmadıkları kanıtlanmadığından, bu talebi reddetmiştir.

B. Manevi tazminat

25. Başvurucular 621,000 Euro manevi tazminat talep etmişlerdir.

26. Hükümet başvurucuların taleplerinin mesnetsiz olduğunu öne sürmüştür.

27. Mahkeme başvurucuların tek başına ihlal tespitiyle telafi edilemeyecek ölçüde manevi zarar gördükleri kanaatinde. Mahkeme, hakkaniyete uygun olarak, her bir başvurucuya 10,000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

C. Yargılama masraf ve giderleri

28. Başvurucular AIHM’de yapılan yargılama masraf ve giderlerine karşılık 6,734.84 Euro talep etmişlerdir. Bu itibarla yasal temsilcilerinin yürütmüş olduğu altmış dört saatlik hukuki çalışmayı gösteren bir zaman çizelgesini, yasal temsilcileriyle yaptıkları anlaşmayı ve posta, kırtasiye, tercüme ve telefon faturalarını sunmuşlardır.

29. Hükümet yalnızca gerçekten yapılan masrafların ödenebileceğini kaydederek bu talebe karşı çıkmıştır.

30. Mahkeme’nin içtihadına göre, bir başvuru ancak mahkeme masraflarının gerçekten ve gerekli olarak yapıldığını ve meblağın makul olduğunu kanıtladığı durumlarda yargılama masraf ve giderlerinin ödenmesi hakkına sahiptir. Mahkeme, somut davada, eldeki belgelere ve yukarıda belirtilen ölçütlere dayanarak, başvuranlara, ortak olarak, Mahkeme’de yapılan masraflara karşılık 3, 350 Euro ödenmesinin makul olduğu kanaatine varmıştır. Bu miktardan, Avrupa Konseyi’nin adli yardım hizmeti uyarınca sağlanan 850 Euro tutarındaki adli yardım düşürülecektir.

D. Gecikme faizi

60. Mahkeme, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın eklenerek belirlenmesinin uygun olacağı kanaatinde.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK MAHKEME OYBİRLİĞİYLE

1. Başvurucuların, 11 Ekim 2008 tarihinde sınır dışı edilmeleri, 11 Ekim 2008 tarihindeki alıkonulmalarının iddia edilen hukuka aykırılık, yetkililerin başvuruculara alıkonulma sebeplerini bildirmemesi ve 11 Ekim 2008 tarihinde alıkonulduklarında söz konusu işlemin hukuka uygunluğunu denetleyebilecekleri bir hukuk yolunun bulunmadığı iddiası ile ilgili şikâyetlerinin kabul edilebilir; başvurunun diğer bölümlerinin kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. Sözleşme'nin 5 § 2 maddesinin *ihlal edildiğine*;
5. Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi uyarınca yapılan şikâyetin *incelenmesine gerek olmadığına*;
6. (a) Davalı Devlet tarafından başvuruculara, kararın Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere *aşağıdaki meblağların ödenmesine*:
 - (i) Manevi tazminat olarak başvurucuların her birine, miktara yansıtabilecek vergiler dâhil olmak üzere, 10,000 (on bin) Euro;
 - (ii) Yargılama masraf ve giderlerine karşılık, miktara yansıtabilecek vergiler dâhil olmak üzere, başvuruculara ortak olarak adli yardım olarak verilmiş olan 850 (sekiz yüz elli) Euro düşürülmek üzere 3,350 (üç bin üç yüz elli) Euro;
- (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, yukarıda bahsedilen Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, yukarıda bahsedilen meblağlara basit faiz *uygulanmasına*;
7. Başvurucuların adli tazmine ilişkin taleplerinin geri kalanının *reddedilmesine*

karar vermiştir.

İş bu karar İngilizce hazırlanmış olup, Mahkeme'nin İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3 fıkraları uyarınca 3 Aralık 2013 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan